

חזוה תנאי בני גד ובני ראובן ׀ והסעיף שנשתנה....

ספר דברים פרק ג

(יח) וַאֲצוּ אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְדוּד אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חִלּוּצִים תַּעֲבֹרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חֵיל:

רש"י על דברים פרק ג פסוק יח

לפני אחיכם – הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם שנאמר וטרף זרוע אף קדקד:

הקושי אותו בא לתרץ רש"י: מדוע עבור הסכמתם לבא למלחמה יחד עם אחיהם, נדרש מהם להיות "בשר תותחים" בקדמת-החזית?

ומבאר: שאין זו ענישה אלא הם הוצבו בחזית עקב גבורתם

אלא שעפי"ז יוקשה מרש"י קודם:

רש"י על במדבר פרק לב פסוק יז

לפני בני ישראל – בראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג) וטרף זרוע אף קדקד

ואף משה חזר ופירש להם באלה הדברים (סג ג) ולא אחת בעת ההיא וגו' חלוצים תעבדו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וזכירו כתיב (יהושע ו) והחלוץ הולך לפניהם זה ראובן וגד שקיימו תנאים:

1. הרי שכבר הודיע לנו טעם הצבתם בחזית מפני גבורתם - לשם מה לחזור על כך שוב?

2. ובפרט ששם מציין לפרשת דברים ללמדנו שגם פה אותו טעם - מדוע יש לחזור על כך שנית?

3. כל המשפט: "ואויבים נופלים לפניהם" מיותר, די לכתוב "הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה..." לפי שגבורים היו" ומוכן שאויביהם נופלים לפניהם.

4. ואם יש צורך להדגיש זאת - מדוע לא הדגיש זאת רש"י בפעם הראשונה?

⊠

עצם הצורך להוסיף משפט זה – אפשר היה להבינו בהקדם התמיהה: מדוע לא הוטל תפקיד החלוצים על שבט יהודה?

ספר בראשית פרק מט

(ח) יְהוּדָה אֶתָּה יוֹדוּךְ אֲחִיךָ יִדְךָ בְּעֶרְףְּ אִיבֶיךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ בְּנֵי אֲבִיךָ: (ט) גִּיד אֶרֶץ יְהוּדָה מִטָּרֶף בְּנֵי עֲלִית פָּרַע רַבֵּץ בְּאֶרֶץ וּבְלָבִיא מִי יִקְיָמוּ:

ואין לומר שגבורת שבט יהודה התפתחה רק בימי דוד, אבל בזמן משה, ראובן וגד היו הגבורים – כי:

⊠ מנוגד לאגדות וסיפורי המלמדים ב"חידור"...

⊠ בפרשת ויגש לכל הדיעות יהודה מהגיבורים!

ספר בראשית פרק מז

(ב) וּמִקְצֵה אֲחִיו לָקַח חֲמִשָּׁה אָנָשִׁים וַיֵּצֵגוּ לִפְנֵי פְרָעָה:

רש"י על בראשית פרק מז פסוק ב
(ב) ומקלה אחיו – מן הפחותים שבהם לגבורה שאין נראים גבורים ... אותם שלא כפל משה שמותם כשזכרם. אבל שמות הגבורים כפל וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה... זהו לשון ז"ר שהיא אגדת רש"י

אבל בגמרא בבבלי סנהדרין (ב"ק נב) מצינו שאותם שכל משה שמותם הם החלשים ואותן הביא לפני פרעה ויהודה שהוכפל שמו לא הוכפל משום חלשות אלא טעם ין בדבר ...

⊠ מדוע א"כ לא נבחר שבט יהודה להיות "חלוצים" שיעברו "לפני בני ישראל"?

על כן מוסיף רש"י: "ואויבים נופלים לפניהם" - משא"כ שבט יהודה מדוב גבורתם "ואויבים בורחים מפניהם"...

ולגבי שבע- אומות חשוב "יידוא-הריגה" שלא יחזרו כגבעונים - וזאת בצעו ח"גדים" טוב יותר מיהודה"...

- אבל עדיין לא הובן מדוע כותב רש"י משפט זה רק בפעם השניה ולא בפעם הראשונה?..
- גם צ"ל שינוי-לשון בין "מטות" ל"דברים":

בראשי גייסות	היו הולכים לפני ישראל
סירת של גדים וראובנים	שני שבטים
בראש כל שבט	שהיו נחמיות-קדומיות
מתוך שגבורים היו	לפי שהיו גבורים
תיאור הסיבה	תיאור התכלית

עפי"ז יובן מדוע רש"י פותח "הם היו לפני ישראל" לא רק טעם הקדמתם אלא גם משמעות אופן הקדמתם!

אבל מהו טעם-השינוי הסותר את החוזה במשמעותו הראשונה?

ביאורו של הרבי:

הביטוי "לפני" סובל שני פירושים שונים:

- ✕ "לפני" - קבוצה נפרדת הקודמת לאחרות
- ✕ "לפני" - ה"פני" שבקדמת-הקבוצה ובראשה

דוגמה מטיול-שנתי

ואת יהודה שלח לפניו להורות גשנה

רש"י על בראשית פרק מו פסוק כח
לפניו – קודם שְׁיָגִיעַ לָסָם:

[שליח נפרד וקודם לשאר]

ספר יהושע פרק ח

(י) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּפֶקֶד וַיִּפְקֹד אֶת הָעָם וַיַּעַל
הוא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הָעָם הָעִי

[קבוצה ההולכת בקדמת-העם ובראשו]

הנוסחה לבירור משמעות ה"לפני":

יש להסתכל מה כתוב לאחר הביטוי "לפני"?

אם זה ש"לפני" הוא חלק מהקבוצה שאח"כ פירושו: בקדמת.

אם זה ש"לפני" איננו חלק מהקבוצה שאח"כ פירושו: קודם לו.

בפרשת מטות נאמר: "חלוצים תעברו לפני בני ישראל" – וכי ב"ג וב"ר אינם "בני ישראל"? אלא הכוונה: בראשי גייסות!

בפרשתנו נאמר: "חלוצים תעברו לפני אחיכם" – בני גד וראובן אינם נכללים ב"אחיכם" ע"כ פירש הכוונה:

"הם היו חלוצים [כחטיבות-עצמאיות ונפרדות] לפני ישראל [קודם לשאר השבטים] למלחמה"

✕

עפי"ז יובן גם ההבדל בין "מתוך" ובין "לפי":

במטות: אין צורך להסביר המניע להצעתם ההתנדבותית של ב"ג וב"ר – לעבור חלוצים [כדי לתקן את הדה-מוראליזציה שגרמו]

שהרי לו היו רק 'מסכימים' להצטרף כלוחמים כמו כל ישראל, לא היה בזה תיקון, כי היו נחשדים שאמנם הם פוחדים, אך לא יכלו לעמוד נגד התוכחה ואתם תשבו פה?!

השאלה הייתה רק כיצד התקבלה הצעתם? הרי בחזית-המלחמה יש להציב את הראויים לכך?

[כי הצבת 'חלשים' בראש הצבא, אפילו אם 'יתנדבו', רעיון גרוע...]

והתשובה: "מתוך שגבורים היו" – זו הסיבה לכך שהעיוז להציע את עצמם ושהצעתם התקבלה!

✕

בדברים: מצינו "שינוי-סעיף בחוזה"! משה לא מסתפק במה שסוכם תחילה רק "בראשי גייסות" אלא דורש שכל השבט כולו [של גד וראובן] ילכו כ"חיל חלוץ קדומני" לפני כל שאר השבטים.

והשאלה היא: מדוע שינה החוזה לדרישה חדשה?

ע"כ עונה רש"י: "לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם"

זה איננו נובע מהתחייבותם ומרצונם לתיקון, אלא זוהי דרישת תכלית המלחמה [להעדיףם על שבט יהודה המברח האוייבים אבל איננו "טורף זרוע אף קדקד"]

אך מה גרם למשה לשנות את הסעיף לאחר שהסכים להצעתם? מה התרחש בינתיים שגרם ל"שינוי הסעיף"?

והתשובה: בפרשת "מטות" לאחר כיבוש סיחון ועוג קיווה משה שהותר הנדר ותפילתו תבטל הגזירה ומשה יכניסם לארץ – באופן על טבעי! על כן די "בראשי גייסות" למען תיקון הרושם של הדה-מוראליזציה בלבד.

שינוי המצב הכריח שינוי החוזה!

אבל בספר דברים לאחר שנאמר לו: "אל תוסף עוד דבר אלי בדבר הזה" □ ידע סופית שיהושע מכניסם ובדרך הטבע, על כן עדיף שהגיבורים כחטיבה קדומנית יהוו את "חיל החלוץ" לפני שאר השבטים

✕

יינה של תורה

שאר השבטים – עבודה עפ"י טעם ודעת נר"נ
בני גד ובני ראובן – מסירות נפש "חיה יחידה"
יש מסירות נפש החודרת ומובילה הנר"נ
יש מסירות נפש ככח-עצמאי